

Последните години са успешни за ЦЕРБ ЕАД

Разговор с д-р инж. Димитър Белелиев – Председател на Съвета на директорите на Централна енергоремонтна база ЕАД и Председател на БАСЕЛ

- ЦЕРБ навърши 75 години. Каква е равнoсметката?

Равносметка за всичките тези години не успяхме да направим по простата причина, че това е доста дълъг период от време, който е разделен между две епохи – епоха на социализъм и епоха на капитализъм.

Навремето ЦЕРБ е била център на българската енергетика по простата причина, първо, защото тогава сме имали сериозна енергетика, не както сега, и второ, ремонтите, сервизната дейност и поддръжката на съоръженията са се правили така както е трябвало да се правят, а не както в момента.

Случващото се в нашето съвремие може да се онагледява със ситуацията с ПАВЕЦ „Чаира“. Той е бил „строшен“, защото на 12-тата година забравили да му направят основен ремонт, предписан още от самия производител – японската фирма Тошиба. Това е съоръжение, което струва 10 милиарда лева. Пропускаме приходи от 1 милиард годишно, вече втора година. Обяснението на министъра на енергетиката пред парламентарната комисия е, че „Чаира“ се е счупил по две причини. Едната е, че съоръжението не било експлоатирано правилно, работило е в по-натоварен режим от предписания, и втората, че на 12-тата година по предписание е трябвало да се направи основен ремонт, но той не е бил направен. Централата е пусната в експлоатация съвсем наскоро, в средата на 90-те години. Това е положението в момента в България – безхаберие и некомпетентност. Ние искаме да имаме енергетика, а съвсем скоро няма да имаме такава, ако продължаваме така.

Реално бизнесът на ЦЕРБ в днешни дни е повече извън България, вместо да е в страната.

- В миналото за всички съоръжения в енергетиката ЦЕРБ ли се е грижил?

Отговарял е за 90% от тях, а сега не е така, защото просто не се извършва необходимата поддръжка. Мога да дам примери. В системата на НЕК има около 90 хидрогенератора. За да се поддържат, чисто математически, годишно трябва да се ремонтират по три от тези съоръжения, за да може всяко едно от тях за 30 години да премине през един ремонт, така че да не се повреди и да не се ремонтира чак когато аварира. Така е скъпо и непредвидимо. За

последните 10 години обаче е направен само един ремонт. И как искаме тази система да работи безпроблемно? Как съоръженията да не се чупят? В Гърция, която е с малко по-голяма хидроенергийна система от България, т.е. има повече хидрогенератори отколкото у нас, годишно се правят по три ремонта. Хидрогенераторът е съоръжение, което има нужда от периодична рехабилитация. В системата на ЕСО (Енергиен системен оператор), друг монополист и мастодонт, има около 1000 трансформатора. Логично е поне по 20 на година да се ремонтират, за да може в рамките на 50 години да преминат всички. За последните 20 години са ремонтирани по-малко от 10 трансформатора. Е, каква

надеждност да очакваме от тази система? Вкарват се свежи пари за инвестиции в нови мрежи, а не се отделят средства за поддръжка. Системите имат технологични параметри и предписания. Ако не се прави обслужване през определен период от време, рано или късно те ще се повредят. Не бива да се експлоатират системите и съоръженията, докато не се строят и после да твърдим, че са калпави. За всяка една машина, съоръжение, система има предписание за това след какъв период от време трябва да се направи ремонт. В момента нито в ЕСО, нито в НЕК, за другите не искам да коментирам, тези предписания се спазват. Съоръженията се експлоатират, докато не се счупят.

- Кой трябва да се грижи за изправността на системите и съоръженията в нашата енергетика, чия е отговорността? Къде са проблемите?

Аз мога да кажа каква е йерархията. На върха на пирамидата е министърът, след него е БЕХ с управителен съвет, избран от министерството на енергетиката, след това има директори на енергийните дружества. В тези дружества работят нелогично голям брой хора. Това са държавни дружества. Никой не им държи сметка! Както вече споменах, на въпроса

защо се повреди ПАВЕЦ „Чаира“ след 2 години, отговорът беше, че не е направен ремонт и защото е експлоатирана неправилно. Подобна безотговорност трябва да се дава на прокуратурата, някой трябва да влезе в затвора за подобно нещо. Това е много скъпо съоръжение. Признава се, че не са го поддържали и експлоатирали правилно, и никой не влиза в затвора. Има две изисквания към една система да работи безаварийно: правилна експлоатация и поддръжка, но не се изпълняват и двете.

- Каква беше за Вас изминалата година?

Сравнително успешна. Последните години са успешни за нашето предприятие. Имаме ръст на печалбата. Около 32 млн. е нашият оборот. Това е добре за нас.

- Кои са по-интересните проекти, върху които сте работили?

При нас всички проекти са интересни, защото сме предприятие, което извършва основно ремонтна дейност. Всеки сервиз е интересен и специфичен. От 15 години работим в Гърция. Там има правилно работеща икономика и в нея намираме място за нашата дейност.

- Станали сте почетен консул на Румъния, това означава ли, че там има добър бизнес за Вашето предприятие?

Според мен, а и за наше съжаление, Румъния ни изпревари по много показатели. Румъния е един добър пример за развитие. Не е удачно да се сравняваме с Германия, да кажем. Между нас и Германия има технологична, образователна и историческа пропаст, която ни дели. С Румъния имаме сравнително общо минало и равен старт преди 30 години. Ако Германия ни е изпреварила със 100 обиколки, румънците са ни изпреварили само с две. Засега.

- Къде са основните Ви пазари?

В чужбина категорично работим по-добре и то в съседните страни, за по-далеч нямаме капацитет. Работим в Гърция, Македония, Албания и Румъния. Това са основните ни пазари.

- В Националния план за възстановяване и устойчивост успяха ли да бъдат включени полезни проекти?

По-скоро не. Първо, много закъсняхме с този план. Успели сме да усвоим една много малка част от средствата, а много държави вече кандидатстват за допълнителни средства. Абсолютен хаос е в това, което някой иска да направи. Нали идеята е не да са дадат пари, които да бъдат похарчени? Аз не мога да разбера какво точно се иска да бъде постигнато с този план, каква е целта. Ако искаме просто да похарчим едни пари, ще го направим. Ако преследваме някаква друга цел, каква е тя? На мен не ми е ясна целта. Вторият проблем според мен са процедурите, които са ужасно усложнени, абсолютно неясно написани. Струва ми се, че основната цел е да не се усвоят средствата. Това го казвам абсолютно категорично. Че е така, мога да докажа с факти. Мога да дам пример с програмата, отворена миналата година – за фотоволтаични системи за собствени нужди със системи за съхранение на енергия: при 200 млн. евро бюджет, одобрените проекти са за 160 млн. евро.

- Лансирате идеята производителите на фотоволтаична енергия да се доближат до нейните потребители, има ли развитие по нея?

Това не е нова моя идея, така е в повечето водещи икономики. Но засега няма развитие. Реализират се все повече нови и все по-големи проекти за фотоволтаични паркове на места, на които няма абсолютно никаква необходимост от тях. Първо, по този начин натоварваме системата. Второ, унищожаваме плодородна земя. Трето, за потребителите няма голям икономически ефект. В повечето случаи фотоволтаичните паркове са собственост на чуждестранни фирми или са изградени с чуждестранни капитали. От направената инвестиция само около 1/3 е за изграждане на инсталацията, всичко останало е за вносно оборудване. Потребителите не печелят от това. Цената на електроенергията от подобно мероприятие няма да намалее. Цената ще падне, когато потребителите използват по-малко енергия, тогава търсенето ще бъде по-малко и това ще доведе до намаляване на цената.

- Подготвя се конференция за българската електротехническа и електронна индустрия, организирана от БАСЕЛ. Каква е целта на форума?

Електротехническата и електронната индустрия в България, които представляваме в лицето на БАСЕЛ, някак си е оставена на по-заден план в приоритетите на държавата. Това е абсолютно погрешно, защото е на първо място по износ на продукция. Нашите проблеми никой не ги чува, нито се обръща внимание на нашите успехи. Но идват земеделци, блокират София и на тях им дават субсидии; идват миньори, блокират магистралата и на тях им дават заплати, без да имат ясно бъдеще. А тяхната дейност, без да искам да ги обидя или омаловажа, допринася доста по-малко за благосъстоянието

на държавата. Първата ни задача е да обърнем внимание на нашето общество, че има такъв вид промишленост, че тя е значима и като всяка значима промишленост има своите проблеми, които трябва да бъдат чути. Надяваме се форумът на БАСЕЛ да спомогне за това. Втората цел е да съберем на едно място хора с едни и същи проблеми, едни и същи цели и потребности. Да обменим идеи, за да станем по-успешни. Третата задача на този форум е да потърсим по-добра реализация за нас като браншово сдружение.

- Има ли решение на проблема с кадрите?

Нищо не се е променило. Катастрофални са нещата. Няма хора. Затварят се предприятия. В началото на годината ние имаме с две по-малко дейности, защото преценихме, че няма смисъл да се борим с вятърни мелници. По-добре е да освободя хората, които работят, и да прекратя дейността, отколкото да измъчвам работници, които са на възрастта на ЦЕРБ, и да ги карам да се трудят, без да има кой да ги смени. Да се внесат работници от Виетнам или от където и да било е много добра идея. Естествено трябва да се мисли в перспектива и те внимателно да се подбират. Пак ще дам за пример Румъния. Там се внесоха 200 000 човека от Непал, а тази година планират да внесат още 300 000. Тези хора ще извършват нискоквалифициран труд. Те са специално подбрани, за разлика от тези, които идват от Близкия изток и Африка, и имат различен менталитет. Тези

нискоквалифицирани работници заемат позиции на местните специалисти, които ще заемат работните места, изискващи по-висока квалификация. Внесените работници ще се трудят в туризма, ресторантьорството, чистотата и др. Логиката е следната: внасяме хора от Непал, а нашите е по-добре да се образуват и развият в по-перспективни специалности и сектори. Ако си внесем такива хора, те ще дадат малко въздух за работодателите... В България държавните предприятия са с ненужно голям персонал, което изкривява пазара на труда. В момента безработицата в България е по-ниска отколкото по време на социализма. Почти няма безработица. Няма ли безработица, няма пазар на труда. Няма ли пазар на труда, цялата система се чупи. Това е една от причините за провала на социализма – нямаше пазар на труда. Изпадаме в непазарна ситуация, а искаме да имаме пазар. Няма как да стане.

- Какво бихте казали в заключение на нашия разговор?

Ако не вземем мерки като общество да решаваме проблемите с пазара на труда, съвсем скоро ще се случи това, което се случи със социализма. Нашето общество ще се самоунищожи. Това е истината не само за България, но и за Европа. Ако не вземем мерки, особено в България, ще изчезнем като държава, като нация, като трудоспособно население. Ние не искаме да работим, а искаме да потребляме. Не става така.